

Πρὸς Γαλάτας

Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ **1**
 Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ **2**
 οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας:¹ χάρις **3**
 ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, **4**
 τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέλῃται² ἡμᾶς ἐκ
 τοῦ ἐνεστώτος³ αἰῶνος πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ
 πατρὸς ἡμῶν: ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. **5**

Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως⁴ μετατίθεσθε⁵ ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν **6**
 χάριτι χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον: ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινές **7**
 εἰσιν οἱ ταράσσοντες⁶ ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι⁷ τὸ εὐαγγέλιον
 τοῦ χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ **8**
 εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα⁸ ἔστω. Ὡς **9**
 προειρήκαμεν,⁹ καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ'
 ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα⁸ ἔστω. Ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν **10**
 θεόν; Ἡ ζιτῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν;¹⁰ Εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἡρεσκον,¹⁰
 χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.

¹ Γαλατία, ας, ἡ, Galatia. ² ἐξαιρέω, take out, deliver. ³ ἐνίστημι, be present, place in or upon. ⁴ ταχέως, quickly, soon. ⁵ μετατίθημι, transfer, change. ⁶ ταράσσω, trouble, agitate. ⁷ μεταστρέφω, change, turn (about). ⁸ ἀνάθεμα, τος, τό, accursed, curse. ⁹ προλέγω, say beforehand, forewarn. ¹⁰ ἀρέσκω, please, serve.

Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι 11
οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου 12
παρέλαβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως¹ Ἰησοῦ
χριστοῦ. Ἦκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν² ποτε ἐν τῷ 13
Ἰουδαϊσμῷ,³ ὅτι καθ' ὑπερβολὴν⁴ ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ,
καὶ ἐπόρθουν⁵ αὐτήν: καὶ προέκοπτον⁶ ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ³ ὑπὲρ 14
πολλοὺς συνηλικιώτας⁷ ἐν τῷ γένει⁸ μου, περισσοτέρως⁹ ζηλωτῆς¹⁰
ὑπάρχων τῶν πατρικῶν¹¹ μου παραδόσεων.¹² Ὅτε δὲ εὐδόκησεν¹³ ὁ 15
θεὸς ὁ ἀφορίσας¹⁴ με ἐκ κοιλίας¹⁵ μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς
χάριτος αὐτοῦ, ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ ἵνα 16
εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην¹⁶
σαρκὶ καὶ αἵματι: οὐδὲ ἀνῆλθον¹⁷ εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ 17
ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν,¹⁸ καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς
Δαμασκόν.¹⁹

Ἐπειτα²⁰ μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον¹⁷ εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορήσαι²¹ Πέτρον, 18
καὶ ἐπέμεινα²² πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε.²³ Ἄτερον δὲ τῶν 19
ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. Ἄ δὲ 20
γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι.²⁴ Ἐπειτα²⁰ 21
ἦλθον εἰς τὰ κλίματα²⁵ τῆς Συρίας²⁶ καὶ τῆς Κιλικίας.²⁷ Ἦμην δὲ 22

¹ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ² ἀναστροφή, ἡς, ἡ, conduct, behavior. ³ Ἰουδαϊσμός, οὗ, ὁ, Judaism, Jewish religion. ⁴ ὑπερβολή, ἡς, ἡ, excess, superiority. ⁵ πορθέω, destroy, lay waste. ⁶ προκόπτω, proceed, advance. ⁷ συνηλικιώτης, οὗ, ὁ, contemporary, one of the same age. ⁸ γένος, οὗς, τό, race, kind. ⁹ περισσῶς, abundantly, exceedingly. ¹⁰ ζηλωτής, οὗ, ὁ, Zealot, zealot. ¹¹ πατρικός, ἀντικείμενο, paternal. ¹² παράδοσις, εως, ἡ, tradition, instruction. ¹³ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ¹⁴ ἀφορίζω, separate, set apart. ¹⁵ κοιλία, ας, ἡ, belly, womb. ¹⁶ προσανατίθηναι, contribute, consult with. ¹⁷ ἀνέρχομαι, go up, come up. ¹⁸ Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. ¹⁹ Δαμασκός, οὗ, ὁ, Damascus. ²⁰ ἔπειτα, then, after this. ²¹ ἱστορέω, visit, get acquainted with. ²² ἐπιμένω, continue, remain. ²³ δεκαπέντε, fifteen, 15. ²⁴ ψεύδομαι, lie. ²⁵ κλίμα, τος, τό, region, territory. ²⁶ Συρία, ας, ἡ, Syria. ²⁷ Κιλικία, ας, ἡ, Cilicia.

ἀγνοούμενος¹ τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν
 χριστῷ: μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι Ὁ διώκων ἡμᾶς ποτέ, νῦν 23
 εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε ἐπόρθει.² Καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν 24
 θεόν.

Ἐπειτα³ διὰ δεκατεσσάρων⁴ ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ 2
 Βαρνάβαν, συμπαραλαβὼν⁵ καὶ Τίτον: ⁶ ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν,⁷ 2
 καὶ ἀνεθέμην⁸ αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ'
 ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μήπως⁹ εἰς κενὸν¹⁰ τρέχω¹¹ ἢ ἔδραμον.¹² Ἄλλ' 3
 οὐδὲ Τίτος⁶ ὁ σὺν ἐμοί, Ἑλλήν ὢν, ἠναγκάσθη¹³ περιτμηθῆναι: ¹⁴ διὰ 4
 δὲ τοὺς παρεισάκτους¹⁵ ψευδαδελφούς,¹⁶ οἵτινες παρεισῆλθον¹⁷
 κατασκοπῆσαι¹⁸ τὴν ἐλευθερίαν¹⁹ ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν χριστῷ Ἰησοῦ,
 ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσωνται:²⁰ οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν²¹ τῇ 5
 ὑποταγῇ,²² ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ²³ πρὸς ὑμᾶς. Ἀπὸ 6
 δὲ τῶν δοκούντων εἶναι τι – ὅποιοι²⁴ ποτε ἦσαν οὐδὲν μοι διαφέρει:²⁵
 πρόσωπον θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει – ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκούντες
 οὐδὲν προσανέθεντο:²⁶ ἀλλὰ τοῦναντίον,²⁷ ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ 7
 εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας,²⁸ καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς – ὁ 8
 γὰρ ἐνεργήσας²⁹ Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν³⁰ τῆς περιτομῆς, ἐνήργησεν²⁹

¹ ἀγνοέω, not know, be unaware. ² πορθέω, destroy, lay waste. ³ ἔπειτα, then, after this. ⁴ δεκατέσσαρες, fourteen, 14. ⁵ συμπαραλαμβάνω, take along with. ⁶ Τίτος, ου, ὁ, Titus. ⁷ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ⁸ ἀνατίθῃμι, set forth, declare. ⁹ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ¹⁰ κενός, empty, vain. ¹¹ τρέχω, I run. ¹² τρέχω, run, exercise myself. ¹³ ἀναγκάζω, force, compel. ¹⁴ περιτέμνω, circumcise, circumcise. ¹⁵ παρείσακτος, secretly brought in. ¹⁶ ψευδάδελφος, ου, ὁ, false brother. ¹⁷ παρεισέρχομαι, slip in, come in. ¹⁸ κατασκοπέω, spy out, lie in wait for. ¹⁹ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ²⁰ καταδουλώω, enslave. ²¹ εἴκω, yield, give way. ²² ὑποταγή, ἡς, ἡ, subjection, obedience. ²³ διαμένω, remain, continue. ²⁴ ὅποιος, what sort of, what kind of. ²⁵ διαφέρω, differ, carry through. ²⁶ προσανατίθῃμι, contribute, consult with. ²⁷ τοῦναντίον, on the contrary. ²⁸ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ²⁹ ἐνεργέω, work, effect. ³⁰ ἀποστολή, ἡς, ἡ, apostleship, commission.

καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη – καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, ⁹
 Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς¹ καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στύλοι² εἶναι, δεξιὰς
 ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας,³ ἵνα ἡμεῖς μὲν εἰς τὰ ἔθνη,
 αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν: μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν,⁴ ¹⁰
 ὃ καὶ ἐσπούδασα⁵ αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ ἦλθεν Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν,⁶ κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην,⁷ ¹¹
 ὅτι κατεγνωσμένος⁸ ἦν. Πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου, ¹²
 μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν:⁹ ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστειλλον¹⁰ καὶ
 ἀφώριζεν¹¹ ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. Καὶ ¹³
 συννυπεκρίθησαν¹² αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας
 συναπήχθη¹³ αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.¹⁴ Ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ¹⁴
 ὀρθοποδοῦσιν¹⁵ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Πέτρῳ
 ἔμπροσθεν πάντων, Εἰ σύ, Ἰουδαῖος ὑπάρχων, ἐθνικῶς¹⁶ ζῆς καὶ οὐκ
 Ἰουδαϊκῶς,¹⁷ τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις¹⁸ Ἰουδαῖζειν;¹⁹ Ἡμεῖς φύσει²⁰ ¹⁵
 Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, εἰδότες ὅτι οὐ δικαιоῦται ¹⁶
 ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ
 ἡμεῖς εἰς χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεῦσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως
 χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου: διότι²¹ οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων
 νόμου πᾶσα σὰρξ. Εἰ δέ, ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν χριστῷ, ¹⁷

¹ Κηφᾶς, ἁ, ὁ, Cephas. ² στῦλος, ου, ὁ, pillar. ³ κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, contribution. ⁴ μνημονεύω, remember, make mention of. ⁵ σπουδάζω, hasten, be eager. ⁶ Ἀντιόχεια, ας, ἡ, Antioch. ⁷ ἀντίστημι, resist, oppose. ⁸ καταγινώσκω, condemn, blame. ⁹ συνεσθίω, eat with. ¹⁰ ὑποστέλλω, draw back, withdraw. ¹¹ ἀφωρίζω, separate, set apart. ¹² συννυποκρίνομαι, join in hypocrisy, dissemble with. ¹³ συναπάγω, lead away with, condescend to. ¹⁴ ὑπόκρισις, εως, ἡ, hypocrisy. ¹⁵ ὀρθοποδέω, walk straight, act rightly. ¹⁶ ἐθνικῶς, as a Gentile. ¹⁷ Ἰουδαϊκῶς, in a Jewish manner. ¹⁸ ἀναγκάζω, force, compel. ¹⁹ Ἰουδαῖζω, live in a Jewish fashion. ²⁰ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ²¹ διότι, because, on this account.

εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἄρα¹ χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος;
 Μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ ἂ κατέλυσα,² ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, 18
 παραβάτην³ ἑμαυτὸν συνίστημι.⁴ Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ 19
 ἀπέθανον, ἵνα θεῶ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι:⁵ ζῶ δέ, οὐκέτι ἐγώ, 20
 ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ χριστός: ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ
 τοῦ θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. 21
 Οὐκ ἀθετῶ⁶ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ: εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα
 χριστὸς δωρεὰν⁷ ἀπέθανεν.

Ἦ⁸ ἀνόητοι⁹ Γαλάται, ¹⁰ τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν¹¹ τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι, 3
 οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς χριστὸς προεγράφη¹² ἐν ὑμῖν
 ἐσταυρωμένος; Τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου 2
 τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς¹³ πίστεως; Οὕτως ἀνόητοί⁹ ἐστε; 3
 Ἐναρξάμενοι¹⁴ πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε;¹⁵ Τοσαῦτα¹⁶ 4
 ἐπάθετε εἰκῇ;¹⁷ Εἶγε¹⁸ καὶ εἰκῇ.¹⁷ Ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν¹⁹ ὑμῖν τὸ πνεῦμα 5
 καὶ ἐνεργῶν²⁰ δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου, ἢ ἐξ ἀκοῆς¹³ πίστεως
 ; Καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς 6
 δικαιοσύνην. Γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ 7
 Ἀβραάμ. Προϊδοῦσα²¹ δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοὶ τὰ ἔθνη ὁ 8
 θεός, προευηγγελίσατο²² τῷ Ἀβραάμ ὅτι Ἐνευλογηθήσονται²³ ἐν σοὶ

¹ ἄρα, so? (introduces a question). ² καταλύω, destroy, lodge. ³ παραβάτης, ου, ὁ, transgressor. ⁴ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ⁵ συσταυρώω, crucify together with. ⁶ ἀθετέω, reject, annul. ⁷ δωρεάν, without cost, without cause. ⁸ ὦ, Oh! omega. ⁹ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ¹⁰ Γαλάτης, ου, ὁ, Galatian. ¹¹ βασκαίνω, bewitch, give the evil eye to. ¹² προγράφω, write before, write previously. ¹³ ἀκοή, ἤς, ἡ, hearing, report. ¹⁴ ἐνάρχομαι, begin. ¹⁵ ἐπιτελέω, complete, perform. ¹⁶ τοσοῦτος, so great, so much. ¹⁷ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ¹⁸ εἶγε, if indeed, seeing that. ¹⁹ ἐπιχορηγέω, supply, provide. ²⁰ ἐνεργέω, work, effect. ²¹ προοράω, see before, foresee. ²² προευαγγελίζομαι, proclaim good news in advance. ²³ ἐνευλογέω, bless.

πάντα τὰ ἔθνη. Ὡστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ 9
 Ἀβραάμ. Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ κατάραν¹ εἰσὶν: 10
 γέγραπται γάρ, Ἐπικατάρατος² πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει³ ἐν πᾶσιν τοῖς
 γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. Ὅτι δὲ ἐν 11
 νόμῳ οὐδεὶς δικαιούται παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον:⁴ ὅτι Ὁ δίκαιος ἐκ
 πίστεως ζήσεται: ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ ποιήσας 12
 αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν⁵ ἐκ τῆς 13
 κατάρας¹ τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα:¹ γέγραπται γάρ,
 Ἐπικατάρατος² πᾶς ὁ κρεμᾶμενος⁶ ἐπὶ ξύλου:⁷ ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ 14
 εὐλογία⁸ τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν
 τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.

Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω: ὅμως⁹ ἀνθρώπου κεκυρωμένην¹⁰ 15
 διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ¹¹ ἢ ἐπιδιατάσσεται.¹² Τῷ δὲ Ἀβραάμ 16
 ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. Οὐ λέγει, Καὶ
 τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, Καὶ τῷ σπέρματί
 σου, ὃς ἐστιν χριστός. Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην¹³ 17
 ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς χριστὸν ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια¹⁴ καὶ τριάκοντα¹⁵
 γεγονώς νόμος οὐκ ἀκυροῖ,¹⁶ εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. Εἰ 18
 γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία,¹⁷ οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας: τῷ δὲ Ἀβραάμ
 δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται¹⁸ ὁ θεός. Τί οὖν ὁ νόμος; Τῶν παραβάσεων 19

¹ κατάρα, ας, ἡ, curse, cursing. ² ἐπικατάρατος, cursed, accursed. ³ ἐμμένω, persevere, remain (in). ⁴ δῆλος, clear, evident. ⁵ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ⁶ κρεμάννυμι, hang, hang up. ⁷ ξύλον, ου, τό, wood, tree. ⁸ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ⁹ ὅμως, yet, nevertheless. ¹⁰ κυρώω, confirm, ratify. ¹¹ ἀθετέω, reject, annul. ¹² ἐπιδιατάσσομαι, add a condition, provision. ¹³ προκυρώω, ratify in advance, establish before. ¹⁴ τετρακόσιοι, four hundred, 400. ¹⁵ τριάκοντα, thirty, 30. ¹⁶ ἀκυρόω, revoke, invalidate. ¹⁷ κληρονομία, ας, ἡ, inheritance. ¹⁸ χαρίζομαι, give freely, forgive. ¹⁹ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression.

χάριν¹ προσετέθη,² ἄχρι οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται,³ διαταγεῖς
 δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου.⁵ Ὁ δὲ μεσίτης⁵ ἐνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ 20
 θεὸς εἷς ἐστίν. Ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; Μὴ 21
 γένοιτο. Εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι,⁶ ὄντως⁷ ἂν ἐκ
 νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη. Ἀλλὰ συνέκλεισεν⁸ ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ 22
 ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ δοθῇ τοῖς
 πιστεύουσιν.

Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα,⁹ 23
 συγκεκλεισμένοι⁸ εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. Ὡστε 24
 ὁ νόμος παιδαγωγὸς¹⁰ ἡμῶν γέγονεν εἰς χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως
 δικαιωθῶμεν. Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν¹⁰ 25
 ἔσμεν. Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστὲ διὰ τῆς πίστεως ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. 26
 Ὅσοι γὰρ εἰς χριστόν ἐβαπτίσθητε, χριστόν ἐνεδύσασθε. Οὐκ ἔνι¹¹ 28
 Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληγ, οὐκ ἔνι¹¹ δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος,¹² οὐκ ἔνι¹¹
 ἄρσεν¹³ καὶ θῆλυ:¹⁴ πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστὲ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. Εἰ δὲ 29
 ὑμεῖς χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, καὶ κατ' ἐπαγγελίαν
 κληρονόμοι.¹⁵

¹ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ² προστίθμι, add, add to. ³ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ⁴ διατάσσω, command, give orders to. ⁵ μεσίτης, ου, ὁ, mediator, go-between. ⁶ ζωοποιέω, make alive, make to live. ⁷ ὄντως, really, indeed. ⁸ συγκλείω, shut, enclose. ⁹ φρουρέω, guard, protect. ¹⁰ παιδαγωγός, ου, ὁ, tutor, guardian. ¹¹ ἐνι, there is in, is present. ¹² ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ¹³ ἄρσεν, male. ¹⁴ θῆλυς, female, woman. ¹⁵ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor.

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος¹ νήπιός² ἐστίν, οὐδὲν διαφέρει³ 4
 δούλου, κύριος πάντων ὢν: ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους⁴ ἐστὶν καὶ 2
 οἰκονόμους,⁵ ἄχρι τῆς προθεσμίας⁶ τοῦ πατρός. Οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε 3
 ἤμεν νήπιοι,² ὑπὸ τὰ στοιχεῖα⁷ τοῦ κόσμου ἤμεν δεδουλωμένοι: ὅτε 4
 δὲ ἤλθεν τὸ πλήρωμα⁹ τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν¹⁰ ὁ θεὸς τὸν υἱὸν
 αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ 5
 νόμον ἐξαγοράσῃ,¹¹ ἵνα τὴν υἰοθεσίαν¹² ἀπολάβωμεν.¹³ Ὅτι δέ ἐστε 6
 υἱοί, ἐξαπέστειλεν¹⁰ ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας
 ὑμῶν, κράζον, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ. Ὡστε οὐκέτι εἰ δοῦλος, ἀλλ' υἱός: εἰ 7
 δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος¹ θεοῦ διὰ χριστοῦ.

Ἀλλὰ τότε μέν, οὐκ εἰδότες θεόν, ἐδουλεύσατε τοῖς μὴ φύσει¹⁴ οὕσιν 8
 θεοῖς: νῦν δέ, γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, πῶς 9
 ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα,⁷ οἷς πάλιν
 ἄνωθεν¹⁵ δουλεύειν θέλετε; Ἡμέρας παρατηρεῖσθε,¹⁶ καὶ μῆνας,¹⁷ καὶ 10
 καιρούς, καὶ ἐνιαυτούς.¹⁸ Φοβοῦμαι ὑμᾶς, μήπως¹⁹ εἰκῇ²⁰ κεκοπίακα²¹ 11
 εἰς ὑμᾶς.

¹ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ² νήπιος, infant, child. ³ διαφέρω, differ, carry through. ⁴ ἐπίτροπος, ου, ὁ, guardian, steward. ⁵ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ⁶ προθεσμία, ας, ἡ, appointed day, set time. ⁷ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ⁸ δουλῶ, enslave, bring under subjection. ⁹ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹⁰ ἐξαποστέλλω, send forth. ¹¹ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ¹² υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹³ ἀπολαμβάνω, receive from, get back. ¹⁴ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ¹⁵ ἄνωθεν, from above, again. ¹⁶ παρατηρέω, watch closely, observe scrupulously. ¹⁷ μῆν, ὁ, month, certainly. ¹⁸ ἐνιαυτός, οὔ, ὁ, year. ¹⁹ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ²⁰ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ²¹ κοπιάω, toil, labor.

Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ γὰρ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι¹ ὑμῶν. Οὐδὲν με 12
 ἡδικήσατε: οἶδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν² τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην 13
 ὑμῖν τὸ πρότερον.³ Καὶ τὸν πειρασμόν⁴ μου τὸν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ 14
 ἐξουθενήσατέ⁵ οὐδὲ ἐξεπτύσατε,⁶ ἀλλ' ὡς ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με,
 ὡς χριστὸν Ἰησοῦν. Τίς οὖν ἦν ὁ μακαρισμὸς⁷ ὑμῶν; Μαρτυρῶ γὰρ 15
 ὑμῖν ὅτι, εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες⁸ ἂν ἐδώκατέ
 μοι. Ὡστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων⁹ ὑμῖν; Ζηλοῦσιν¹⁰ ὑμᾶς οὐ 16
 καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλείσαι¹¹ ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε.¹⁰ 18
 Καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι¹⁰ ἐν καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ
 παρεῖναι¹² με πρὸς ὑμᾶς. Τεκνία¹³ μου, οὓς πάλιν ὠδίνω,¹⁴ ἄχρι οὗ 19
 μορφωθῇ¹⁵ χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡθελον δὲ παρεῖναι¹² πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ 20
 ἀλλάξαι¹⁶ τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι¹⁷ ἐν ὑμῖν.

Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; 21
 Γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν: ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης,¹⁸
 καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.¹⁹ Ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης¹⁸ κατὰ 23
 σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας¹⁹ διὰ τῆς ἐπαγγελίας. Ἄτινά 24
 ἐστὶν ἀλληγορούμενα:²⁰ αὗται γάρ εἰσιν δύο διαθήκαι: μία μὲν ἀπὸ
 ὅρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν²¹ γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ.²² Τὸ γὰρ Ἄγαρ 25
 Σινᾶ ὅρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ,²³ συστοιχεῖ²⁴ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ,

¹ δέομαι, ask, request. ² ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ³ πρότερον, formerly, before. ⁴ πειρασμός, οὐ, ὁ, temptation, trial. ⁵ ἐξουθενέω, despise, ignore. ⁶ ἐκπτύω, disdain, loathe. ⁷ μακαρισμός, οὐ, ὁ, blessing, regarding as happy. ⁸ ἐξορύσσω, dig out, dig through. ⁹ ἀλητεύω, speak the truth, say. ¹⁰ ζηλώω, be zealous, am jealous. ¹¹ ἐκκλείω, shut out, exclude. ¹² παρίημι, be present, have arrived. ¹³ τεκνίον, ου, τό, little child. ¹⁴ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ¹⁵ μορφώω, form, shape. ¹⁶ ἀλλάσσω, change, alter. ¹⁷ ἀπορέω, be at a loss, be perplexed. ¹⁸ παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. ¹⁹ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ²⁰ ἀλληγορέω, speak allegorically. ²¹ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ²² Ἄγαρ, ἡ, Hagar. ²³ Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. ²⁴ συστοιχέω, correspond to.

δουλεύει δὲ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. Ἡ δὲ ἄνω¹ Ἱερουσαλήμ 26
 ἐλευθέρα² ἐστίν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ πάντων ἡμῶν· γέγραπται γάρ, 27
 Εὐφράνθητι,³ στείρα,⁴ ἢ οὐ τίκτουσα·⁵ ῥῆξον⁶ καὶ βόησον,⁷ ἢ οὐκ
 ὠδίνουσα·⁸ ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης
 τὸν ἄνδρα. Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαάκ, ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν. 28
 Ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκεν τὸν κατὰ πνεῦμα, 29
 οὕτως καὶ νῦν. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἐκβαλε τὴν παιδίσκην⁹ καὶ 30
 τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ¹⁰ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης⁹ μετὰ
 τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.² Ἄρα, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης⁹ τέκνα, 31
 ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.²

Τῇ ἐλευθερίᾳ¹¹ οὗν ἡ χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν,¹² στήκετε,¹³ καὶ μὴ 5
 πάλιν ζυγῷ¹⁴ δουλείας¹⁵ ἐνέχεσθε.¹⁶

Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε,¹⁷ χριστὸς ὑμᾶς 2
 οὐδὲν ὠφελήσει.¹⁸ Μαρτύρομαι¹⁹ δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ 3
 περιτεμνομένῳ,¹⁷ ὅτι ὀφειλέτης²⁰ ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. 4
 Κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε· τῆς
 χάριτος ἐξεπέσατε.²¹ Ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα 5
 δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.²² Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι 6

¹ ἄνω, up, above. ² ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ³ εὐφραίνω, rejoice, cheer. ⁴ στείρος, barren. ⁵ τίκτω, give birth to, bear. ⁶ ῥήγνυμι, break apart, throw down. ⁷ βοάω, cry aloud, shout. ⁸ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ⁹ παιδίσκη, ἡς, ἡ, maid, female servant. ¹⁰ κληρονομέω, inherit, obtain. ¹¹ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ¹² ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ¹³ στήκω, stand, stand fast. ¹⁴ ζυγός, οὗ, ὁ, yoke, heavy burden. ¹⁵ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ¹⁶ ἐνέχω, have a grudge against, be subject to. ¹⁷ περιτέμνω, circumcise, circumcise. ¹⁸ ὠφελέω, profit, help. ¹⁹ μαρτύρομαι, affirm, testify. ²⁰ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ²¹ ἐκπίπτω, fall away, fall out. ²² ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly.

ἰσχύει, οὐτε ἀκροβυστία,¹ ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.² 7
 Ἐτρέχετε³ καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν⁴ τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; Ἡ 8
 πεισμονή⁵ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. Μικρὰ ζύμη⁶ ὅλον τὸ 9
 φύραμα⁷ ζυμοῖ.⁸ Ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο 10
 φρονήσετε· ὁ δὲ ταρασσών⁹ ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις ἂν ᾔ. 11
 Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; Ἄρα
 κατήργηται τὸ σκάνδαλον¹⁰ τοῦ σταυροῦ. Ὅφελον¹¹ καὶ 12
 ἀποκόψονται¹² οἱ ἀναστατοῦντες¹³ ὑμᾶς.

Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ¹⁴ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν 13
 εἰς ἀφορμὴν¹⁵ τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις. 14
 Ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν
 πλησίον¹⁶ σου ὡς ἐαυτόν. Εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε¹⁷ καὶ κατεσθίετε,¹⁸ 15
 βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.¹⁹

Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. 16
 Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ²⁰ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς
 σαρκὸς· ταῦτα δὲ ἀντίκειται²¹ ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε, ταῦτα
 ποιῆτε. Εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. Φανερά²² δέ 18
 ἐστὶν τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς, ἅτινά ἐστιν μοιχεία,²³ πορνεία, ἀκαθαρσία,

¹ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ² ἐνεργέω, work, effect. ³ τρέχω, run, exercise myself. ⁴ ἐγκόπτω, impede, detain. ⁵ πεισμονή, ἡς, ἡ, persuasion, conviction. ⁶ ζύμη, ἡς, ἡ, leaven, ferment. ⁷ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ⁸ ζυμώω, leaven, ferment. ⁹ ταρασσω, trouble, agitate. ¹⁰ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ¹¹ ὄφελον, would that (used to express a fruitless wish) ¹² ἀποκόπτω, cut off, smite. ¹³ ἀναστατόω, stir up, disturb. ¹⁴ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ¹⁵ ἀφορμή, ἡς, ἡ, occasion, opportunity. ¹⁶ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ¹⁷ δάκνω, bite, backbite. ¹⁸ κατεσθίω, eat up, devour. ¹⁹ ἀναλίσκω, destroy, consume. ²⁰ ἐπιθυμέω, desire, long for. ²¹ ἀντίκειμαι, lie opposite, i.e. oppose. ²² φανερός, manifest, apparent. ²³ μοιχεία, ας, ἡ, adultery. ²⁴ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity.

ἀσέλγεια,¹ εἰδωλολατρεία,² φαρμακεία,³ ἔχθραι,⁴ ἔρεις,⁵ ζήλοι,⁶ θυμοί,⁷ 20
 ἐριθείαι,⁸ διχοστασίαι,⁹ αἰρέσεις,¹⁰ φθόνοι,¹¹ φόνοι,¹² μέθαι,¹³ κῶμοι,¹⁴ 21
 καὶ τὰ ὅμοια τούτοις· ἃ προλέγω¹⁵ ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον,¹⁵ ὅτι οἱ
 τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.¹⁶ Ὁ δὲ 22
 καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία,¹⁷
 χρηστότης,¹⁸ ἀγαθωσύνη,¹⁹ πίστις, πραότης,²⁰ ἐγκράτεια·²¹ κατὰ τῶν 23
 τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. Οἱ δὲ τοῦ χριστοῦ, τὴν σάρκα 24
 ἑσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασιν²² καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.²³ Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, 25
 ἀλλήλους προκαλούμενοι,²⁵ ἀλλήλοις φθονοῦντες.²⁶

Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ²⁷ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι,²⁸ ὑμεῖς οἱ 6
 πνευματικοὶ καταρτίζετε²⁹ τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος,²⁰
 σκοπῶν³⁰ σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. Ἀλλήλων τὰ βάρη³¹ 2
 βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε³² τὸν νόμον τοῦ χριστοῦ. Εἰ 3
 γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι, μηδὲν ὦν, ἑαυτὸν φρεναπατᾷ·³³ τὸ δὲ ἔργον 4
 ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω³⁴ ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα
 ἔξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. Ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον³⁶ 5

¹ ἀσέλγεια, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. ² εἰδωλολατρεία, ας, ἡ, worship or service of an image. ³ φαρμακεία, ας, ἡ, sorcery, magic. ⁴ ἔχθρα, ας, ἡ, enmity, hostility. ⁵ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ⁶ ζήλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ⁷ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ⁸ ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. ⁹ διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. ¹⁰ αἵρεσις, εως, ἡ, choice, faction. ¹¹ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ¹² φόνος, ου, ὁ, murder, slaughter. ¹³ μέθη, ης, ἡ, drunkenness. ¹⁴ κῶμος, ου, ὁ, excessive feasting, carousing. ¹⁵ προλέγω, say beforehand, forewarn. ¹⁶ κληρονομέω, inherit, obtain. ¹⁷ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ¹⁸ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ¹⁹ ἀγαθωσύνη, ης, ἡ, goodness. ²⁰ πραΰτης, mildness, gentleness. ²¹ ἐγκράτεια, ας, ἡ, mastery, self-control. ²² πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ²³ στοιχέω, walk orderly, follow. ²⁴ κενόδοξος, vainglorious. ²⁵ προκαλέομαι, provoke, challenge. ²⁶ φθονέω, envy, be jealous. ²⁷ προλαμβάνω, take beforehand, take before. ²⁸ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ²⁹ καταρτίζω, mend, fit. ³⁰ σκοπέω, look at, contemplate. ³¹ βάρος, ους, τό, burden, weight. ³² ἀναπληρώω, fill up, fulfill. ³³ φρεναπατάω, deceive, deceive the mind. ³⁴ δοκιμάζω, prove, approve. ³⁵ καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. ³⁶ φορτίον, ου, τό, burden, load.

βαστάσει.

Κοινωνείτω¹ δὲ ὁ κατηχούμενος² τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι² ἐν πᾶσιν 6

ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται·³ ὁ γὰρ ἐὰν σπείρη 7

ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει.⁴ Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ, 8

ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει⁴ φθοράν·⁵ ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ

πνεύματος θερίσει⁴ ζωὴν αἰώνιον. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ 9

ἐκκακῶμεν·⁶ καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν,⁴ μὴ ἐκλυόμενοι.⁷ Ἄρα οὖν ὥς 10

καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα⁸ δὲ

πρὸς τοὺς οἰκείους⁹ τῆς πίστεως.

Ἴδετε πηλίκους¹⁰ ὑμῖν γράμμασιν¹¹ ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. Ὅσοι 11

θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι¹² ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν¹³ ὑμᾶς

περιτέμεσθαι,¹⁴ μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ χριστοῦ διώκωνται. 13

Οὐδὲ γὰρ οἱ περιτετμημένοι¹⁴ αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν, ἀλλὰ

θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι,¹⁴ ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ¹⁵ σαρκὶ

καυχῶσινται. Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ 14

τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ· δι' οὗ ἔμοι κόσμος ἐσταύρωται,

καγὼ τῷ κόσμῳ. Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει, οὔτε 15

ἀκροβυστία,¹⁶ ἀλλὰ καινὴ κτίσις.¹⁷ Καὶ ὅσοι τῷ κανόνι¹⁸ τούτῳ 16

στοιχήσουσιν,¹⁹ εἰρήνῃ ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ

¹ κοινωνέω, have a share of, share. ² κατηχέω, teach by word of mouth. ³ μυκτηρίζω, turn up the nose at, mock. ⁴ θερίζω, reap, gather. ⁵ φθορά, ἄς, ἡ, destruction, corruption. ⁶ ἐκκακέω, am faint, am weary. ⁷ ἐκλύω, am unstrung, become weak. ⁸ μάλιστα, especially, most of all. ⁹ οἰκεῖος, ου, ὁ, household, members of the household. ¹⁰ πηλίκος, how large, how great. ¹¹ γράμμα, τος, τό, letter, writings. ¹² εὐπροσωπέω, make a good showing. ¹³ ἀναγκάζω, force, compel. ¹⁴ περιτέμνω, circumcize, circumcise. ¹⁵ ὑμέτερος, your. ¹⁶ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ¹⁷ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ¹⁸ κανὼν, ὄνος, ὁ, rule, standard. ¹⁹ στοιχέω, walk orderly, follow.

θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ, κόπους¹ μοι μηδεὶς παρεχέτω·² ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα³ τοῦ 17

κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, 18

ἀδελφοί. Ἀμήν.

¹ κόπος, ου, ό, labor, trouble. ² παρέχω, offer, afford. ³ στίγμα, τος, τό, mark, brand.